

PHÁT HUY NGUỒN NHÂN LỰC Ở THÀNH PHỐ CẦN THƠ HIỆN NAY THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

✍️ Lâm Thị Kho

Ths. Trường Cao đẳng Cần Thơ

► Phát huy nguồn nhân lực trong giai đoạn hiện nay được coi là một trong ba khâu đột phá chiến lược nhằm chuyển đổi mô hình phát triển kinh tế - xã hội. Xuất phát từ thực trạng phát huy nguồn nhân lực ở Cần Thơ những năm qua, trong giới hạn bài viết này tác giả xin đề cập đến một số giải pháp phát huy nguồn nhân lực ở thành phố Cần Thơ hiện nay theo Tư tưởng Hồ Chí Minh.

1. Hiện nay, khi hội nhập kinh tế quốc tế trở thành xu thế tất yếu, nhân loại đang bước sang nền kinh tế tri thức thì vai trò nguồn nhân lực giữ vị trí đặc biệt quan trọng. Nghị quyết Đại hội XI của Đảng chỉ rõ: “Phát triển và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao là một đột phá chiến lược, là yếu tố quyết định đẩy mạnh phát triển ứng dụng khoa học, công nghệ, cơ cấu lại nền kinh tế, chuyển đổi mô hình tăng trưởng và lợi thế cạnh tranh quan trọng nhất, bảo đảm cho sự phát triển nhanh, hiệu quả và bền vững” [1]. Con người thực sự là nguồn lực của mọi nguồn lực, tài nguyên của mọi tài nguyên, là nguồn lực nội sinh quyết định thành công sự nghiệp cách mạng.

Hòa vào xu thế chung của cả nước, thành phố Cần Thơ đang chuyển đổi mô hình tăng trưởng theo hướng đào tạo, phát huy nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế. Đại hội Đảng bộ thành phố Cần Thơ lần thứ XII nêu phương hướng phát triển thành phố giai đoạn 2010 - 2020: “Thực hiện tốt tiêu chí về con người Cần Thơ trí tuệ, năng động, nhân ái, hào hiệp, thanh lịch. Đào tạo, thu hút, sử dụng nguồn nhân lực có chất lượng và hiệu quả, quan tâm đội ngũ cán bộ nữ, trẻ, người dân tộc” [2].

2. Trong những năm qua, đào tạo và phát huy nguồn nhân lực ở thành phố Cần Thơ đã giành được những thắng lợi đáng kể. Theo thống kê của Cục Thống kê thành phố Cần Thơ năm 2014, dân số của Cần Thơ đạt 1.238.300 người, mật độ dân số trung bình 879 người/km². Thành phố Cần Thơ đang bước vào thời kỳ dân số vàng với lực lượng lao động trẻ từ 15 tuổi

trở lên đang làm việc chiếm tỷ lệ 55,1%. Trong đó lao động đã qua đào tạo chiếm 16,9% so với năm 2010 là 11,8%, tăng 5,1%. Về cơ sở hạ tầng phục vụ nhu cầu đào tạo, phát huy nguồn nhân lực đạt nhiều kết quả: Hệ thống các trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp trên địa bàn thành phố ngày càng được nâng cấp, mở rộng, số giảng viên và sinh viên cao đẳng đại học tăng lên đáng kể: số giảng viên tăng nhanh từ 963 người năm 2005 lên 2.889 người năm 2014. Số lượng cán bộ, công chức, viên chức được cử đi đào tạo, bồi dưỡng chính trị, kiến thức quản lý nhà nước, chuyên môn nghiệp vụ từ năm 2005 đến năm 2013 là 75.113 trường hợp. Về chất lượng cán bộ, công chức: năm 2013, lượng cán bộ, công chức có trình độ từ đại học trở lên tăng đáng kể so với năm 2005, cụ thể: tiến sĩ: 29 người (tăng 24 người); thạc sĩ: 224 người (tăng 180 người); đại học: 390 người (tăng 316 người)[4]. Thực hiện “Đề án Cần Thơ – 150” đã có 121 ứng viên tham dự chương trình đào tạo trình độ sau đại học tại các nước trên thế giới, trong đó có 98 ứng viên về nước đang công tác tại các sở, ban, ngành của thành phố, dự kiến năm 2016 các ứng viên còn lại sẽ về nước theo kế hoạch [5]. Với những thành tựu đạt được, thành phố đã có nhiều chính sách khai thác, phát huy, tạo điều kiện cho con người Cần Thơ phát huy mọi tiềm năng sẵn có góp phần chung vào sự phát triển chung của cả nước.

Bên cạnh những kết quả đạt được, phát huy nguồn nhân lực ở thành phố Cần Thơ hiện nay vẫn còn nhiều hạn chế như: công tác dự báo nhu cầu nguồn nhân lực chưa thật chính xác nên vẫn còn tình trạng có lĩnh vực thừa, lĩnh vực khác lại thiếu cán bộ; công tác quy hoạch, sử dụng chưa đồng bộ nên có trường hợp sau đào tạo vẫn không bố trí, bổ nhiệm được cán bộ, công chức. Cụ thể, với đề án cử cán bộ, công chức, viên chức đi đào tạo ở ngoài nước, thành phố chỉ tuyển và đưa đi đào tạo được 121 người, chiếm 77,56% so với kế hoạch đề ra. Mặt khác, so với kế hoạch đào tạo thì nhiều nhóm ngành nghề lượng người đăng ký không đạt yêu cầu

(nhóm ngành công nghệ chế biến: 9/16 người tham gia chiếm 56,25%; nhóm ngành công nghệ sinh học: 6/14 người, tỷ lệ đạt: 42,86%, nhóm ngành khoa học xây dựng, giao thông, điện, kỹ thuật: 12/16 người, tỷ lệ đạt: 75%) [4]. Chất lượng của nguồn nhân lực còn rất thấp, lao động chưa qua đào tạo chiếm tỷ lệ khá cao 83,1%. Nguồn cung về số lượng lao động hiện nay là rất lớn và có xu hướng tiếp tục tăng mạnh trong những năm tới. Trong khi đó, quy mô và tốc độ tăng trưởng không tương xứng với nhau đã làm cho quan hệ cung cầu về lao động ngày càng mất cân đối, dẫn đến sức ép về giải quyết việc làm ngày càng tăng. Các yếu tố về trình độ, kỹ năng, thái độ của người lao động chưa đáp ứng yêu cầu của người sử dụng lao động, nhất là các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, doanh nghiệp sử dụng công nghệ - thiết bị hiện đại. Theo số liệu từ trung tâm giới thiệu việc làm thành phố Cần Thơ, nhu cầu tuyển dụng lao động của các doanh nghiệp hàng năm là rất cao nhưng doanh nghiệp vẫn không tuyển được lao động. Năm 2013, trong số 8.523 người đến đăng ký tìm việc thì có 4.789 người tìm được việc trong đó thời gian làm việc dưới một năm là 1.124 người. Lao động thất nghiệp đang tìm việc rất đông nhưng trên thực tế vẫn có một phần lao động không tìm được việc với lý do trình độ lao động, tay nghề không đáp ứng được yêu cầu của doanh nghiệp và nhiều lý do khác như yếu tố môi trường, sức khỏe, kỹ năng, thái độ... Tình trạng “vừa thừa, vừa thiếu”, thừa lao động không đạt chuẩn nhưng lại thiếu lao động lành nghề, có kinh nghiệm trong công việc đã dẫn tới việc “lãng phí chất xám” dưới nhiều hình thức đang tồn tại khá phổ biến ở Cần Thơ hiện nay nói riêng, cả nước nói chung. Nguyên nhân ảnh hưởng đến chất lượng nguồn nhân lực cũng như việc phát huy nguồn lực này là do: Môi trường lao động chưa phù hợp với khả năng và nguyện vọng của mỗi cá nhân để họ có thể phát huy cao độ nhất năng lực cống hiến cho xã hội. Vấn đề đặt ra trong sử dụng và phát huy nguồn lực con người là chúng ta cần phải tác động vào đâu và tác động như thế nào

đến các yếu tố kinh tế, chính trị, tâm lý - xã hội... để khơi dậy và nuôi dưỡng tính tích cực, sáng tạo của người lao động. Ảnh hưởng của cơ chế bao cấp hình thành tác phong làm việc thụ động, trung bình chủ nghĩa, ít tính toán đến hiệu quả... vẫn còn rói rọt lại theo quán tính ở không ít người lao động. Trong xã hội nói chung, ở Cần Thơ nói riêng đang tồn tại một tâm lý khá phổ biến: coi đại học là con đường duy nhất tiến thân. Nhiều cha, mẹ học sinh nghĩ rằng học để “thoát ly lao động chân tay” đã dẫn đến tâm lý của học sinh, sinh viên: “học để làm quan” hoàn toàn trái ngược với quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh khi Người khẳng định: “học để làm việc, học để làm người, làm cán bộ, học để phụng sự tổ quốc, phục vụ nhân dân”. Ngoài ra, sự yếu kém về kinh tế là một trong những nguyên nhân hàng đầu ảnh hưởng đến chất lượng nguồn nhân lực. Hệ thống đào tạo chưa đáp ứng nhu cầu xã hội, chương trình đào tạo, phát triển nguồn nhân lực chưa bám sát nhu cầu thực tế...

3. Phát huy nguồn lực trí tuệ con người ở Cần Thơ trong giai đoạn hiện nay là vấn đề lý luận và thực tiễn quan trọng đòi hỏi phải được nghiên cứu một cách cơ bản, có hệ thống, nhằm tìm kiếm những giải pháp kịp thời và phù hợp. Qua nghiên cứu Tư tưởng Hồ Chí Minh về nguồn nhân lực xin đề xuất một số giải pháp như sau:

- *Một là, giải pháp về nhận thức:* Thống nhất và nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành, toàn thể nhân dân ở Cần Thơ về vị trí, vai trò của nguồn nhân lực trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội. Trước hết là thống nhất nhận thức về xây dựng mẫu hình con người Cần Thơ “trí tuệ, năng động, nhân ái, hào hiệp, thanh lịch”. Trong bối cảnh hiện nay, để xây dựng mô hình con người Cần Thơ trí tuệ, năng động cần phải nhận thức và vận dụng quan điểm của Hồ Chí Minh về mẫu hình người lao động mới, lao động trí óc “có ý chí phi thường là do lòng tự trọng muốn sống làm người chứ không chịu làm nô lệ”, “thiết tha với nền văn hóa nhân loại”, “hết lòng phục vụ cách mạng, phục vụ

nhân dân”, có tri thức và biết “đem cái tri thức đó áp dụng vào thực tế”, có khả năng tham gia “nghiên cứu, sáng tác, phát minh”, “có đầy đủ ý thức làm chủ, tinh thần tập thể, ý thức kỷ luật... có tinh thần sáng tạo tìm tòi cái mới, học tập cái mới, ủng hộ cái mới”^[3]. Bên cạnh những phẩm chất ưu tú như trên, Hồ Chí Minh cũng lưu ý những tật xấu mà mẫu hình người lao động mới dễ mắc phải như: xa rời thực tế, coi thường lao động chân tay, không biết vận dụng tri thức vào thực tiễn, không xem trọng trí tuệ của nhân dân... Mẫu hình người lao động mới theo Tư tưởng Hồ Chí Minh là những con người toàn diện cả đức và tài, tri thức và kỹ năng.

Nâng cao nhận thức của mỗi công dân về trách nhiệm đối với xã hội. Mỗi người cần chuẩn bị một số yếu tố tâm lý bao gồm: Năng lực giáo dục mỗi công dân cần làm tất cả những gì có thể để nâng cao trình độ tri thức, kỹ năng; Năng lực về sự linh hoạt tức mỗi người phải nắm bắt và thích ứng linh hoạt với sự thay đổi của thời đại; Năng lực về sự tự chủ: mỗi người cần tự chịu trách nhiệm cá nhân. Phát động phong trào thi đua yêu nước trong toàn thành phố, phát huy những truyền thống tốt đẹp của người dân vùng đồng bằng sông nước. Nâng cao nhận thức của doanh nhân về vai trò, lợi ích của công tác đào tạo, dạy nghề đối với sự phát triển bền vững của doanh nghiệp.

- *Hai là, giải pháp về chính sách:* Huy động vốn từ nhiều nguồn khác nhau để đảm bảo nhu cầu vốn cho phát triển nguồn nhân lực trong xã hội. Xã hội hóa các dự án cho phát triển nguồn nhân lực. Tăng mức đầu tư từ ngân sách của thành phố cho đào tạo dạy nghề; từng bước mở rộng mô hình đào tạo theo cơ chế chia sẻ kinh phí đào tạo giữa nhà nước và doanh nghiệp; huy động mọi nguồn lực đầu tư cho dạy nghề bao gồm cả nguồn ngân sách nhà nước, đóng góp của người học và của các tổ chức, doanh nghiệp sử dụng lao động. Thu hút đầu tư trong nước và đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo. Cụ thể hóa chính sách đầu tư khuyến khích và thúc đẩy phát triển nguồn lực

con người; cấp kinh phí mua sắm trang thiết bị giảng dạy; có chế độ ưu đãi với giáo viên, nhất là giáo viên có trình độ sau đại học. Tạo điều kiện cho các doanh nghiệp thực hiện chính sách hỗ trợ dạy nghề cho lao động nông thôn để đào tạo lực lượng lao động cho xã hội. Chú trọng đầu tư cho các cơ sở dạy nghề về cơ sở vật chất và nâng cao trình độ đội ngũ cán bộ, giảng viên. Hỗ trợ đầu tư nâng cao năng lực và hiện đại hóa các trung tâm giới thiệu việc làm và dạy nghề trọng điểm của thành phố; tập huấn cán bộ đoàn các cấp về tư vấn học nghề, việc làm. Phát triển quỹ cho vay hỗ trợ giải quyết việc làm cho người có hoàn cảnh khó khăn, người khuyết tật, lao động nữ,... Thu hút và sử dụng nguồn nhân lực đã qua đào tạo đến các vùng nông thôn. Cần có chính sách đào tạo tại chỗ, đào tạo theo địa chỉ... Ngoài ra, phải có chính sách ưu đãi về vật chất và tinh thần, để khuyến khích, động viên họ trở về phục vụ tại địa phương. Điều chỉnh cơ cấu đào tạo theo hướng đào tạo theo đơn đặt hàng từ phía doanh nghiệp, theo nhu cầu của xã hội, chú trọng tạo ra những điều kiện để phát triển mô hình công nghiệp địa phương, công nghiệp gia đình ở nông thôn gắn liền với phát huy nguồn nhân lực tại chỗ.

Đổi mới chính sách thu hút và trọng dụng nhân tài ở thành phố Cần Thơ hiện nay là vấn đề có ý nghĩa quan trọng. Nếu con người là vốn quý thì nhân tài là cái quý nhất trong vốn quý đó. Do đó, cần có sự điều chỉnh chính sách để thu hút, trọng dụng nhân tài, quan tâm bồi dưỡng nhân tài và đãi ngộ nhân tài nhằm phát huy và phát hiện nhiều nhân tài mới. Thiết nghĩ, xây dựng chính sách trọng dụng nhân tài cần bám chặt quan điểm của Hồ Chí Minh về thuật dùng người như Người từng nói: “dụng nhân như dụng mộc”^[3]. Theo Hồ Chí Minh, nếu biết dùng và khéo dùng người thì “tài nhỏ” cũng hóa ra “tài to”, nếu như không biết dùng, không khéo dùng thì “tài to” cũng hóa ra “tài nhỏ”. Việc xây dựng chính sách thu hút, trọng dụng nhân tài phải xuất phát từ niềm tin, tin vào sức mạnh của

con người, quý trọng con người, thương yêu con người có như vậy mới có thể nuôi dưỡng và khơi nguồn những tiềm năng sáng tạo của con người ở mức cao nhất. Xây dựng giải pháp chính sách thu hút nhân tài, đãi ngộ, trọng dụng nhân tài là mấu chốt quan trọng nhằm giải quyết bài toán thiếu hụt đội ngũ chuyên gia, nhà khoa học ở Cần Thơ hiện nay. Vì vậy, cần xây dựng hoàn thiện, đồng bộ hệ thống chính sách khuyến khích và thúc đẩy phát triển con người; chú trọng việc bố trí, sắp xếp nhân lực phù hợp với năng lực cá nhân nhằm phát huy tối đa sở trường của người lao động, có cơ chế đột phá trong bố trí và sử dụng nguồn nhân lực trẻ, được đào tạo cơ bản, tạo điều kiện cho công chức, viên chức trẻ được bổ nhiệm vào các chức vụ lãnh đạo, quản lý; có chính sách hỗ trợ nhà ở, xây dựng môi trường làm việc năng động nhằm thiết lập sự cộng tác lâu dài.

- *Ba là, giải pháp nâng cao thể lực, kỹ năng cho người lao động:* Thực hiện tốt công tác phòng chống suy dinh dưỡng trẻ em, chăm sóc sức khỏe học đường nhằm cải thiện tầm vóc con người. Tuyên truyền giáo dục để người lao động tự nâng cao ý thức, giáo dục tinh thần tự khởi nghiệp cho học sinh, sinh viên thông qua các chương trình hướng nghiệp.

- *Bốn là, giải pháp thể chế, pháp chế:* Tuyên truyền sâu rộng về chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đối với công tác dạy nghề, về vai trò vị trí của dạy nghề, giúp thanh niên ở đây thấy rằng học nghề có vai trò quyết định đối với việc lập thân, lập nghiệp qua đó thu hút ngày càng nhiều học sinh tham gia học nghề. Đẩy mạnh thông tin, tuyên truyền về năng lực đào tạo của các cơ sở đào tạo và cơ hội việc làm từ các doanh nghiệp. Phối hợp các hoạt động tư vấn nghề nghiệp tại cơ sở đào tạo, dạy nghề và tại doanh nghiệp, tạo điều kiện cho sinh viên, học viên, người lao động lựa chọn ngành nghề phù hợp ngay từ khi vào trường, đồng thời có nhiều thông tin cần thiết về việc làm khi sắp tốt nghiệp. Xây dựng hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về nhân lực, việc làm, giáo dục, đào tạo, chính sách tiền lương, khen thưởng, đãi ngộ;

chính sách trọng dụng chuyên gia, tham mưu, kỹ sư, nhà thiết kế, phát minh, gọi chung là nhân tài, chính sách về môi trường, điều kiện, phương tiện làm việc; chính sách việc làm, thu nhập, bảo hiểm, bảo trợ xã hội; chính sách cho các cơ quan khoa học...

- *Năm là, giải pháp về giáo dục và đào tạo:* Tích cực tuyển chọn những sinh viên giỏi, có năng lực và đạo đức tốt đưa đi đào tạo những chuyên ngành hiện nay thành phố đang thiếu tại các nước tiên tiến. Ưu tiên cho giáo dục mầm non và tiểu học cả về quy mô và chất lượng vì đây là sự chuẩn bị quan trọng nguồn nhân lực cho tương lai. Mặt khác, công tác giáo dục - đào tạo ở các cấp học cũng phải đổi mới để người học phát huy tính chủ động, bồi dưỡng năng lực tự học, tích cực khám phá, tìm tòi chân lý trong quá trình học tập. Mạnh dạn đưa vào chương trình đào tạo các chuyên ngành về giáo dục kỹ năng mềm cho học sinh, sinh viên. Khuyến khích và tạo điều kiện cho các cá nhân, các tổ chức xã hội thành lập các cơ sở đào tạo nghề, tuy nhiên cần nhìn nhận đúng quan niệm xã hội hóa giáo dục. Muốn đạt được mục tiêu chiến lược trong đổi mới giáo dục và đào tạo ở Cần Thơ hiện nay thì việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về những giải pháp giáo dục và đào tạo có ý nghĩa quan trọng. Hồ Chí Minh nói: “Trong việc giáo dục và học tập,

phải chú trọng đủ các mặt: đạo đức cách mạng, giác ngộ xã hội chủ nghĩa, văn hóa, kỹ thuật, lao động và sản xuất” [3]. Ngoài ra, theo Hồ Chí Minh, mục đích của học là để sửa chữa tư tưởng, để tu dưỡng đạo đức cách mạng, để tin tưởng, học để hành. Từ những quan điểm của Hồ Chí Minh, việc đổi mới giáo dục và đào tạo nhằm phát huy nguồn nhân lực ở Cần Thơ hiện nay cần bàn sâu về giải pháp giáo dục toàn diện cho con người. Sức mạnh tiềm năng của con người Cần Thơ không chỉ là thể lực, trí tuệ mà còn là sức mạnh tinh thần, tình yêu quê hương, đất nước... Chính vì vậy, mục tiêu của giáo dục, đào tạo nguồn nhân lực là nhằm xây dựng những con người mới thiết tha gắn bó với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, có đạo đức trong sáng, có ý chí kiên cường xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; có đủ khả năng, bản lĩnh để hội nhập và phát triển.

Thắng lợi của cách mạng Việt Nam hơn một thế kỷ qua chứng minh bài học về phát huy nguồn lực của Hồ Chí Minh vẫn còn nguyên giá trị. Coi trọng và phát huy nguồn nhân lực ở Cần Thơ theo tư tưởng Hồ Chí Minh là đòi hỏi mang tính tất yếu nhằm thực hiện thành công mục tiêu kinh tế - xã hội đến năm 2020 để Cần Thơ xứng tầm trung tâm đồng bằng sông Cửu Long.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI, Nxb CTQG, Hà Nội.
2. Đại hội Đảng bộ thành phố Cần Thơ lần thứ XII, phương hướng phát triển thành phố giai đoạn 2010 - 2020.
3. Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 10, Nxb CTQG, Hà Nội.
4. Sở Nội vụ thành phố Cần Thơ: Tổng kết đề án đào tạo nguồn nhân lực có trình độ sau đại học của thành phố cần Thơ (2005 - 2014)
5. Sở Nội vụ thành phố Cần Thơ: Tổng kết công tác đào tạo, bồi dưỡng CB CCVC trong nước (2005 - 2014).